

BULLETIN

AUGUSTI 2024 ÅRGÅNG NR 39

BULLETINEN utges av Reuterswärdiska Släktförbundet. *Ansvarig utgivare:* Malcolm Reuterswärd.
Postadress: Sekr. Viveka Eriksson, Strandpromenaden 13, 192 66 Sollentuna. Telefon 076 422 1234
Epost: tage.eriksson@telia.com *Släktförbundets hemsida:* www.reutersward.info. *Bankgiro:* 236-3117

I detta nummer:

ORDFÖRANDE HAR ORDET 3
Malcolm Reuterswärd, ordförande

GUSTAF REUTERSWÄRD (III) 3
www.reutersward.info

ANDERS FREDRIK REUTERSWÄRD 4
Arméofficer, Radiochef, Tidningsman

PATRIK OCH KARIN REUTERSWÄRD (I) 6
Brevet från St Petersburg

KRIG, JORDBÄVNING, GULD OCH
PÄRLOR 8
*- En släkthistoria från Sveriges ambassad i
Bukarest*

FÖRÄNDRINGAR INOM SLÄKTEN 12

MEDDELANDE FRÅN
STIPENDIENÄMNDEN 12

SKATTMÄSTARENS RAPPORT 13

STYRELSEN 15

**Glöm inte att anmäla förändringar (giftermål, födselar, dödsfall) samt adressändringar till sekreteraren Viveka Eriksson, Strandpromenaden 13, 192 66 Sollentuna.
Epost: tage.eriksson@telia.com eller adressändra på vår hemsida
www.reutersward.info**

Läs om släkten!

Följande skrifter finns att beställa från släktförbundet för 75:- per styck plus porto, genom insättning på bankgirokonto nr 236-3117. Ange namn och adress samt vilken skrift det gäller.

Berättelsen om Stamfadern Anders Hof Reuterswärd
– *En Västgöta Ryttare* av Carl A. E. Reuterswärd 1984.

En Östgöta Ryttare Lorentz Peter Reuterswärd berättelsen om stamfaderns son av Carl A. E. Reuterswärd 1988.

Reuterswärdiska Boställen på 1800-talet
– Färdanvisningar och kartor. *Östergötland* av Erik A. Reuterswärd 1976. *Småland* av Göran E. P. Reuterswärd 1993.

Gösta F. P. Rd's "Lilla gula", 1979, ättlingar till Anders Hof även på kvinnostriden (stencilupplaga).

Reuterswärdiska Släktboken – Ätten Reuterswärd – Historien, Arvet, Myten. Av Fil. Dr. Ulla Johanson. Pris 180:- plus kostnaden för emballage och porto.

Ordförande har ordet

Bästa släktingar!

En del av det jag nu skriver har redan förekommit på vår Facebooksida. Men alla har inte den, så nu blir det lite uppräkningsar.

När vi bokade släktfesten på Riddarhuset och skrev avtalet var det bara ett tunt streck över Riddarhussalen. Jag reflekterade inte över det. Jag ska granska nästa med lupp. Just den veckan började renoveringen. Observera att ingen annan information kom oss till kännedom. Vi var ju cirka 120 gäster, så en vecka tycker jag att de kunde skjutit upp, men ... Vi fick nöja oss med Lantmarskalkssalen.

Trots allt blev det en lyckad fest och några ville aldrig gå hem. Herman Lindqvist höll ett lysande och intressant föredrag. Många tyckte

att maten smakade bra. Det framfördes till hovmästarinnan med personal.

Styrelsen har fått två nya medlemmar. Staffan Collin och Emma-Li Collin. En yngre för många, Emma-Li alltså.

Till nästa släktmöte 2026-10-31 ska renoveringen vara klar. Hmm ... Jag har arbetat i bygg- och anläggningsbranschen i femton år. Sista datumet passerar alltför ofta. Nog om det. På söndagen efter släktmötet planerar vi in en guidad tur i Riddarhuset. Speciellt för alla nya släktingar.

Jag brukar avsluta med "vid pennan", men det är pekfingervalsen som knattrar.

Malcolm R-d, ordförande

Herman Lindqvist

Gustaf Reuterswärd (III)

ARMÉOFFICER, RADIOCHEF, TIDNINGSMAN

Gustaf Fredrik Achates Reuterswärd, född 31 aug 1882 i Örebro, död 26 aug 1953 i Ängelholm. Son till översten Pontus Henrik Wilhelm R och Johanna Beata Carolina af Robson. Gift 18 nov 1913 i Göteborg, med Elin Lamm, född 25 april 1888, död 22 juni 1987 i Lidingö. Dotter till grosshandlaren Gustaf L och Lavinia Charlotta Trapp. Gustaf R var från början inriktad på en militär karriär inom artilleriet, men hans medarbetarskap i Stockholms dagblad förde honom över till pressen. Under första världskriget skildrade och kommenterade han krigshändelserna och 1919 blev han tidningens huvudredaktör. Även fortsättningsvis skrev han i militära och försvarspolitiska ämnen.

I början av 1930-talet väckte han stor uppmärksamhet med debattartiklar där han förordade en motoriserad svensk armé. R blev 1922 VD för den då nybildade Tidningarnas Telegrambyrå (TT), som ägdes kooperativt av den svenska pressen. TT blev nu genom sammanslagningar den enda svenska nyhetsbyrå. R lyckades att eliminera de motsättningar som tidigare uppstått under den s k telegrambyråstriden. Särskilt gällde detta intresse motsättningarna mellan de större och mindre tidningarna. I uppbyggnaden av TT var R vägröjaren och organisatören. Den organisation han skapade liknade dock mera ett ämbetsverk än en redaktion. Kännetecknande för TT under R:s starka ledarskap var stabiliteten; få förändringar skedde i organisationsstrukturen och på chefsposterna.

TT inledde sin verksamhet under ekonomiskt sett mycket knappa omständigheter men konsoliderades under R:s stränga hushållning. Till hans stora glädje blev det inga egentliga stridigheter beträffande den känsliga frågan om tidningarnas arvoden till TT. I sin strävan efter en stark och effektiv nyhetsorganisation tillvaratog han också den tek-

niska utvecklingen. Teleprintersystemet började att byggas ut under 1930-talet. Samtidigt introducerades det s k Hellsystemet, där trådlösa överföringar av nyhetsmaterialet matades ut i form av remsor från en skrivapparat.

Från första början var R angelägen om att skapa ett gott samarbete med andra länders nyhetsorganisationer. Han var en skicklig underhandlare när det gällde nyhetsutbyte med de stora utländska byråerna och deltog flitigt i de internationella nyhetskonferenserna. Ett problem som han ofta återkom till vid dessa tillfällen var förhållandet att nyhetsarbetet saknade lagligt skydd mot parasitering.

Opartiskhet och saktlighet i nyhetsarbetet var R:s stora ledstjärnor, en absolut nödvändig målsättning eftersom TT hade sina ägare i alla politiska läger. För honom var det också viktigt att TT skulle vara oberoende i relationerna till statsmakterna. Helt

fri gentemot UD stod ändå inte verksamheten. Det fanns ett hemligt avtal som bl a stadgade att TT i osäkra fall skulle konsultera UD.

TT:s första verksamhetsår sammanföll med rundradions etablering i Sverige. Den stora frågan vid den tidpunkten gällde vem eller vilka som skulle få ansvara för programverksamheten. Denna koncessionsfråga sköttes i praktiken av Telegrafstyrelsens radiobyrå, vars chef var Seth Ljungqvist (bd 24). Våren 1922 kontaktades R av denne och därmed lades grunden för ett samarbete som kom att vara i över 20 år. De två blev radions portalgestalter i Sverige. En orsak till Ljungqvists initiativ var insikten att nyhetskommunikéer skulle komma att få en framträdande plats i programverksamheten. För staten var det också viktigt att nyhetstjänsten kom i trygga händer. TT:s deltagande utgjorde, framhöll

Verkställande direktören vid Tidningarnas Telegrambyrå (TT) och Radiotjänst Gustaf Reuterswärd (III) (1882-1953), foto 1936 (SVT Bildarkiv)

Styrelsen på TT (Erik Hagberg, Olof Alström, Ivar Andersson, G Reuterswärd, Eric Carlsson, Sten Dehlgren, Harry Hjärne, E Magnusson, Eric Häge, C O Hamrin, Bernhard Greitz)

R, en viss garanti för att nyhetsförmedlingen inte skulle komma att utnyttjas ”på ett för staten eller samhället ofördelaktigt sätt”.

För R kunde inte statens intresse för TT ha kommit lämpligare. Han hade en klar insikt om radions stora utvecklingsmöjligheter som nyhetsmedium. Inför TT:s och Svenska tidningsutgivareföreningens styrelser påpekade han att rundradion faktiskt var det snabbaste sättet att sprida nyheter på: ”Med eter vågornas hjälp kan rundradion fullständigt distansera de till jordiska förbindelser hänvisade tidningarna”. Pressen och TT måste få kontroll över det nya mediet, annars kunde det på nytt bli en splittring inom tidningsvärlden. Det gällde också att förhindra reklam i radio. R vann gehör för dessa synpunkter både hos Telegrafstyrelsen och Kommunikationsdepartementet. Koncessionen för rundradiosändningar söktes först av TT tillsammans med radioindustrin, men under den utdragna handläggningen bröt R med den senares representanter, eftersom dessa enligt hans mening inte tog tillräcklig hänsyn till TT:s intressen. På R:s initiativ ansökte istället våren 1924 ett presskonsortium om koncessionen. För detta ändamål bildades ab Radiotjänst.

När Radiotjänst, med radioindustrin som nyttillträdd delägare, hösten 1924 fått koncessionen styrde R skickligt dithän att TT erhöll monopol på nyhetsförmedlingen. Radiotjänst överlät till TT både redigering och uppläsning av nyhetskommunikéerna. R utsågs också till VD för Radiotjänst samtidigt som han behöll chefskapet för TT. Nyhets-

verksamheten i det nya mediet inskränktes till ett minimum, endast en sändning per dag. Kritik mot detta förfarande och anklagelser för sovring i nyhetsmaterialet till förmån för pressen ledde till att antalet sändningar fördubblades 1931. Lunchnyheter infördes 1935, och efter ett visst motstånd medgav R morgonnyheter 1941.

Sammankopplingen av de båda chefsposterna blev snart påfrestande för R. Trots detta fortsatte han som ”dubbelexcellens”, som han

skämtsamt kallades. För honom var det även framgent viktigt ”att bromsa rundradions intrång på pressens marker”. 1933 års rundradioutredning ansåg emellertid att Radiotjänsts VD skulle heltidsanställas. R valde då chefskapet för TT och därmed upphörde en tioårig personalunion mellan de bägge institutionerna. Han kvarstod dock som en mycket inflytelserik ledamot av Radiotjänsts styrelse till 1947.

R:s ledaregenskaper och starka personlighet kom väl till pass under andra världskriget, som blev en mycket påfrestande tid för TT. Det fanns då många faktorer att ta hänsyn till. Styrelsen för TT ville ha en ”förnuftig begränsning” av nyhetsutsändningarna, dels av folkpsykologiska skäl, dels på grund av att ”en viss fördelning måste ske mellan radio och press”. R:s ledamotskap av Statens informationsstyrelse och Pressnämnden tvingade honom också till begränsningar och en stor försiktighet, inte minst gentemot samlingsregeringen. Denna följsamhet blev mycket kritiserad, särskilt under finska vinterkriget då de inhemska opinionsyttringarna för Finlands sak var mer långtgående än den politik som regeringen kunde stå för. Nyhets-sändningarna i radio var under detta skede infamt påpassade i olika läger, både inom och utom landet. Försvårande var också att tyskarna uppfattade den svenska radion som officiös.

Under de första krigsåren kritiserades TT flera gånger mycket skarpt av Tyskland. Det skedde

Forts. sid. 7

Patrik och Karin Reuterswärd (I)

BREVET FRÅN ST PETERSBURG

Patrik och Karin Reuterswärd, födda 1885 respektive 1889, var diplomater och arbetade under större delen av sitt liv utomlands. De efterlämnade därför många brev och fotografier.

Korrespondensen under de två händelserika åren 1913 – 1914 mellan dem och Patriks föräldrar, Carl och Rosa, har sammanställts i ett dokument av Patriks och Karins äldsta barnbarn, Anders Reuterswärd. Hela dokumentet kan läsas på vår webb-plats, www.reutersward.info, under fliken Arkivnämnden.

Ida Reuterswärd, ett av Patriks och Karins barnbarnsbarn har skrivit en berättelse om deras sista arbetsplats, ambassaden i Bukarest. 1949 var de tvungna att lämna Rumänien eftersom ryssarna meddelat svenska UD att Patriks närvaro i Rumänien inte längre var önskvärd.

Patrik och Karin (född Herdin) gifte sig 1913 i Uppsala. Patrik var då legationssekreterare i Tokyo. Paret reste därför direkt efter bröllopet till Japan. Här följer ett av breven som beskriver deras besvär med att få med sig bagaget på tågresan på transsibiriska järnvägen.

Bagagetrassel inför resa med transsibiriska järnvägen

Brev från Patrik till hans far Carl
St. Petersburg den 19 september 1913

Min Kära Pappa,

Innan vi i morgon stiga på det transsibiriska tåget ville vi med dessa rader sända Pappa våra hjärtligaste lyckönskningar till Pappas 60-årsdag. [...]

Nu äro Karin och jag lyckligen anlända i den ryska huvudstaden. Det har ej skett utan litet svårigheter. Resebureaun i Stockholm hade gjort någon dumhet med biljetterna, så att vi gingo miste om rätten att få sammanlagt 100 kg frivikt av bagage. I stället fingo vi först pollettera för 25 Mk i Berlin till gränstationen till Ryssland (Wirballen) och därifrån fingo vi pollettera till Kharbin i Manchuriet. Det kostade 81 rubel och ett oändligt bråk med de ryska tjänstemännen. Inga vederbörande funnos på sina ämbetsrum, utan man fick skicka folk omkring och söka, och till sist fick tåget kvarhållas för vår skull. – När vi så äntligen kommit iväg lät jag översätta poletteringslappen och det visade sig då att de expedierat vårt bagage via Petersburg-Moskva, i

Bröllopsbild, Uppsala domkyrka den 6 september 1913

stället för Petersburg-Viatka, som våra biljetter lyda på. Då den förra vägen går långsammare, så att vårt bagage, om det går den vägen, skulle komma efter oss till Manchuria, gränstationen, och i vår frånvaro icke kunna tullbehandlas utan få ligga kvar där, måste jag därför vid ankomsten i Petersburg idag på morgonen söka få det ändrat. I över 1½ timme höllo vi på med att jaga olika ämbetsmän för ändamålet. Vi fick en hygglig hotellportier att hjälpa oss och vara tolk.

Vi sprungo omkring med honom i alla möjliga byråer som hänvisade till varandra eller tjänstemän som ej kunde anträffas. Stationsinspektoren var också som bortblåst. Till sist fick jag ut vårt bagage mot ett kvitto att det redan var inregistrerat. Jag ville att de i kvittot skulle skriva endast Petersburg-Kharbin, men byråkrater som de äro ansågo de sig ej kunna skriva annat än Petersburg-Moskva-Kharbin som det stod på polletteringslappen. De hänvisade oss att söka rättning vid Nikolai-bangården från vilken vi i morgon skola fara. Då efter lunchen begåvo

Karin och jag oss dit och funno lyckligtvis genast stationsinspektoren. Han var en mycket förekommande man och sprang omkring till diverse ämbetsmän och telefonerade. Slutet blev i alla fall att han intet själv kunde göra åt saken utan hänvisade oss till ankomststationen igen. Telefonen dit var sönder så att han kunde ej själv telefonera. – Vi foro sålunda åter genom hela staden till Warschaubangården, där vi efter fruktlöst sökande på ämbetsrummet av en händelse stötte på stationsinspektoren i vimlet. Vi hälsade från den andre stationsinspektoren och förklarade saken. Han gav en man befallning följa oss och gav, såvidt jag förstod, befallning att mitt kvitto skulle ändras i enlighet med mina biljetter. Så knogade vi åter till ett kontor, där vi varit många gånger förut på morgonen, men mannen kunde tydligen ej förklara inspektorens befallning, ty tjänstemännen sutto bara och fånstirrade och begrepo ingenting. Och ingen närvarande kunde annat än ryska. Då ingrep jag och med tecken och under gjorde jag klart för dem att inspektoren befallt att kvittot skulle ändras (jag hade uppskrivet på ryska vad "stationsinspektor" heter) och pekade ut orden som skulle strykas och lät dem skriva dit "Viatka" i stället. Det var ju några penndrag bara och efteråt strålade de alla som förtjusta barn över att det var så enkelt.

Få nu se om papperet duger i morgon då vi skola fara, så att jag slipper betala den stora övervikten en gång till. –

Vi ha i Berlin haft mycket tur med vädret och

njutit mycket av de sköna dagarna i Schandau. I Berlin sista dagen voro vi på Lessing-Theater och sågo en briljant föreställning av Peer Gynt i ny uppsättning. Det var högeligen gripande och intressant, och man kunde ej låta bli att tänka på och tala om skådespelet hela dagen därpå, så hade de olika scenerna ätit sig in i ens minne. –

Här regnar det idag, vilket dock ej är att klaga över, ty därigenom blir det mindre damm på tåget i morgon. –

Nu farväl kära Pappa! Karin hälsar med mig på det hjärtligaste till Vivy. – Pappas brev till Karin har tyvärr av resebureau i Berlin returnerats till Japan, så att det få vi ej förrän vid framkomsten!

Tusen hjärtliga hälsningar från Pappas egen Patrik.

P.S. Jag har visst ej än talat om att jag i Stockholm hos Lindgren före min avresa valde ut en skön päls av "säl-bisam" (tror jag det kallas) med utterkrage (svart). Den kostade 500 kr. – Jag vill minnas att Pappa till julen skrev att Pappa till julklapp 1912 ville för pälsinköp ge mig 260 kr. Om Pappa tycker det blir för mycket att ge mig de återstående 240 kr till julklapp i år, ber jag Pappa avskrivna dem på mitt understöd nästa år (framåt sommaren). Jag får då bättre möjlighet att reda mig med mindre understöd än just nu. Pappas eg. Patrik

Forts. fr. sid. 5

via diplomatiska kanaler och i regeringspress. Den tyska känsligheten för innehållet i nyhetssändningarna var mycket stor, särskilt när det gällde förhållanden i Norge. TT kritiserades också för att gynna de västallierade. I en artikel i tidningen Roster i Radio tillbakavisade R icke utan skärpa den tyska kritiken. Samtidigt hävdade GHT och andra oppositionella tidningar att nyhetsrapporteringen om Norge var för tyskbetonad, en kritik som också Radionämnden i viss mån delade. Trycket från UD var emellertid stort, och till följd av de tyska klagomålen beslöts att alla norska meddelanden skulle underställas departementets pressbyrå. 1941 stoppade UD också de s k gränskorrespondenternas rapporter.

Av bl a Torgny Segerstedt ansågs R många gånger i alltför hög grad gå i UD:s ledband. Källmaterialet visar att denna kritik i vissa lägen var motiverad. R

fick stundom ge avkall på sina principer, vilket särskilt beträffande Norge tog honom hårt. Han hade också att utföra en mycket svår balansgång där valet många gånger stod mellan att tvinga sig till en besvärande självcensur eller leda en nyhetsbyrå helt och hållet i statlig regi.

R har beskrivits som en begåvad kraftnatur med utpräglade chefsgåvor. En nära medarbetare har skildrat honom på följande sätt: "Han kom med dunder och brak och hans röst ekade i korridoren och injagade respekt hos den lilla hopen tjänstemän och -kvinnor. Han var fruktad men inte hatad, ty han var sträng men rättvis och slog alltid dövörat till för bakdanteri."

Göran Elgemyr

Krig, jordbävning, guld och pärlor

- EN SLÄKTHISTORIA FRÅN SVERIGES AMBASSAD I BUKAREST

Bukarest är Rumäniens huvudstad och kallas även Lilla Paris, ett smeknamn för flera städer eller stadsdelar som har liknats vid den franska staden Paris. Bara en kort promenad från den centrala triumfbågen Arcul de Triumf, på bästa adressen Șoseaua Pavel D. Kiseleff nummer 43, ligger en ståtlig vit villa som var våra släktingar Patrik och Karin Reuterswårds hem och arbetsplats under de turbulenta åren 1935 till 1949. Detta hus är sedan dess Sveriges ambassad och ambassadörens residens i Rumänien.

Det ni kommer att få läsa är en släkthistoria om krigstider mitt i Europa, en jordbävning och en bilkapning. Det är också en berättelse om guld och en borttappad pärla! Framför allt är detta en betraktelse över våra släktingar Patriks och Karins kall och mod som diplomater i Sveriges tjänst. Den bygger dels på vad mina farföräldrar Erik och Åsa berättade för mig om sitt besök i Bukarest, dels på min egen upplevelse av att återvända till denna plats som betydligt så mycket för familjen.

En kall januaridag 2023 ringde jag och familjen – min sambo Petter och våra barn Marta och

Patrik vid skrivbordet

Kasper – på dörrklockan till ambassaden. Vi hade några dagar tidigare rest från Belgrad, där jag vid tidpunkten arbetade med miljöbistånd vid den svenska ambassaden (2018 till 2023). Vår resa hade gått genom Timisoara, staden där revolutionen mot diktatorn Ceaușescu vaknade 1989, och vi hade också besökt vidunderliga saltgruvor i Transsylvanien och så klart Draculas borg.

Ambassadör Therese Hydén öppnade dörren, tog generöst emot oss och visade oss runt. På nedersta våningen finns i dag den konsulära mottagningen med en hemtrevlig svensk kontorsmiljö. Men ned för en trappa och bakom en stor dörr öppnar sig det som förr kan ha varit en vinkällare och kanske öppningen till en underjordisk gång och flyktväg ut ur huset? Historierna är många om detta hus och mycket kommer för alltid vara oklart, men en del finns bevarat i bilder och brev, samt diplomatrapporter som jag med glädje tagit del av.

Det var 1936 som Karin och Patrik Reuterswård köpte det som i dag är ambassaden. Patrik hade blivit utsedd till envoyé, motsvarigheten till ambassadör i mindre länder, för Rumänien och Bulgarien. Detta blev hans sista postering efter en imponerande karriär som spände över två världskrig och metropoler som New York, Paris, Tokyo, Washington, Peking, Berlin, London, Shanghai, Köpenhamn och Riga.

Patrik och Karin inledde ett renoveringsarbete av villan, som troligtvis inköptes av en bankir i behov

Karin vid skrivbordet

av pengar, för att sedan sälja den till svenska staten 1938. Renoveringen gjordes med varsam hand, det finns brev och uppteckningar från Statens fastighetsverk som berättar om detta, och huset pryddes med ett riksvapen och skulle stå färdigt till kung Gustav Vs åttioårsdag den 16 juni 1938.

Via en vacker paradingång med stilig trappa nås än i dag de officiella residensrummen. Mina storögda barn tittade upp i det höga taket – som pryds av speglar, guld och kristallkronor – med den korta förundrade kommentaren: ”Bodde våra släktingar verkligen här?” En ståttig julgran förhöjde prakten ytterligare!

Om man jämför dessa rum med bilder som släkten har ser de väldigt lika ut, prakten fanns då som nu. Ambassadören frågade nyfiket om vi visste om det funnits någon flygel? Den enorma flygel som är på plats har de inte mycket information om, var den från Patriks och Karins tid? Jag tittar på släktens bilder och konstaterar att det är en annan flygel än den som fanns förr, men visst, det fanns en flygel även då. Karin lär ha sagt: ”Varje hem ska ha en flygel!”

I den stora matsalen hänger en enorm gobeläng och ambassadören frågade om vi visste något om den? Inte heller den fanns det information om. Jag letar på gamla bilder och noterar att en annan gobe-

läng hängde där förr, inte densamma. Men genom berättelser i släkten förstår jag att de turbulenta krigsåren innebar att konst och hantverk köptes och bytte ägare under dramatiska former. En annan imponerande gobeläng finns fortfarande i släktens ägo.

Bakom salongerna finns det som var Patriks arbetsrum och som än i dag är ambassadörens arbetsrum. Numera finns säkerhetsdörrar och annat som ändrar en del, men mörka bokhyllor och ett stort skrivbord liknar definitivt det vi kan se på de bilder vi har. På Patriks tid fanns ett stort bord med bilder på de sex sönerna och utanför ambassaden planterades sex popplar med sönernas namn – Carl, Reinhold, Erik, Göran, Patrik och Gösta. Historien förtäljer att en dag ropades från trädgården: ”Göran är död!” Patrik visste mycket väl att det var poppeln som gått åt, inte hans son. I dag finns inte dessa träd kvar, men ambassadpersonalen minns att två stod länge i all sin prakt.

Utanför arbetsrummet finns en vacker terrass. På bilder ser man Patrik med ett leende i grönskan, han gillade tydligen trädgårdar och grönt! I dag är detta ambassadpersonalens uteplats för fika och nu är rummen innanför omgjorda till lunchrum och kontor. På en av bilderna skymtar en trappa som

Patrik med Folke Bernadotte

Åsa Reuterswärd

går från rummet utanför arbetsrummet upp till den privata våningen. I dag finns inte denna trappa kvar, endast en officiell trappa från paradvåningen.

Ambassadören bor, liksom Patrik och Karin, med sin familj på översta våningen. De bilder vi har i släktens album vittnar om ett läckert svartkaklat "modernt" badrum och ett par vackra sov- och gästrum. Kanske var det i ett av dessa rum som min farmor Åsa bodde en sommar 1943? En sommar som präglade henne djupt och som hon berättade om.

När jag tog studenten gav farmor mig ett vackert pärlhalsband. "Det är nyträtt, så det håller ihop!", meddelade hon mig. Vad jag förstår fick hon pärlhalsbandet sommaren 1943 när hon besökte sina blivande svärföräldrar i Bukarest. Hon hade förlovat sig med min farfar Erik samma år och åkte från Uppsala med tåg hela vägen genom ett krigsdrabbat Europa för att bo och hjälpa till vid ambassaden – eller legationen, som det kallades då. Farfar Erik var vid samma tid inkallad i militärtjänst någonstans i Sverige.

Med sig på resan, dit eller hem kommer jag inte ihåg, hade hon en medresenär och släkting. Farmor sa, med glimten i ögat: "Han var militär och han sov med stövlarna på!", så att det inte skulle

missförstås. Farmor berättade att hon från fönstret kunde se krigsfångar arbeta på fälten, men att tåg-gardinerna skulle vara neddragna. För oss låter det helt ofattbart att man ger sig av på en resa genom krigets Europa, men det var så det gick till då.

Släkthistorien förtäljer även att Erik åkte denna väg vid ett tidigare tillfälle och vid ett kort stopp i Berlin såg självaste Hitler passera på gatan. Farmor stannade även till i Berlin, för hon berättade: "Vi åkte runt i en stad med hakkors överallt." Fattigdom och svält och fördrivning av såväl judar som andra hade börjat även i Rumänien 1943, och farmor berättade om lidandet och det som säkert på flera sätt var en ansträngande sommar.

När hon reste hem efter sommaren hade hon på sig halsbandet som hon fått, så att det inte skulle försvinna. En morgon i sovkupén fann hon pärlorna utspridda överallt! Förtvivlat letade hon igenom hela kupén och hoppades att hon funnit alla. När hon kom hem och fick halsbandet omträtt konstaterades att en pärla var borta! När jag nu besökte ambassaden 80 år senare hade jag tagit på mig pärlhalsbandet. Det kändes bra att tänka att det fick återvända, även om det var en pärla kortare.

Länken till det förflutna blev stark när ambassadören tog fram det köpekontrakt som skrivits under mellan Patrik Reuterswärd och svenska staten 1938. Köpekontraktet var en viktig handling som skyddade Sverige från att få ambassaden konfiskerad under de turbulenta åren av kommunism och därefter. I Patriks arbetsrum fanns även en vacker stor gästbok som Patrik och Karin förde under sin tid i Bukarest, en uppteckning som blev allt glesare under krigsåren. Och så var det så klart, under andra världskrigets gång blev tillvaron allt tuffare.

Den tillvaro som Patrik och Karin hoppades på för att kröna en framgångsrik diplomatisk karriär förvandlades snart till dagliga prövningar under (ännu) ett världskrig. Som om det inte var nog drabbades Bukarest av en omfattande jordbävning 1940 och huset skadades. Släkthistorier berättar att en vacker byst föreställande den äldste sonen Carl ska ha fallit i marken – sprickan i stenen finns ännu kvar. Men nu stod vi där vid gästboken som bevarats i alla år. Som en generös gest tog ambassadören fram pennan och sa: "Nu är det er tur att skriva in era namn i gästboken!"

I de brev som Patrik skriver hem under 1945 framträder en kaotisk tillvaro där all korrespondens och kontakt med omvärlden är helt avbruten eller skickas i chiffer. Med kommunisternas intåg breder

Ida med barnen utanför ambassaden

terror ut sig i landet. Tillsammans med släkthistorier får vi inblick i hur Patrik och Karin försöker förse deporterade fångar med vatten, och rädda ambassadpersonal som tillhör den tyska minoritet som kommunisterna hänsynslöst vill skicka österut till straffläger.

Kommunisternas grymhet är total. De som lyckas fly eller räddas från tågen ersätts helt sonika med totalt oskyldiga från perrongen – den ryska militären måste ha rätt antal personer ombord. I breven framkommer även en hisnande skildring där de ryska soldaterna kapar ambassadbilen med Karin ombord. De ville konfiskera bilen, men de ”höllos vid gott mod med cigaretter” av Karin, så att hon med bilen listigt undkommer: ”och så körde bilen in på legationsgården med hela sällskapet varpå porten stängdes och låstes”.

Det finns också släkthistorier som vittnar om att självaste Raoul Wallenberg under krigsåren kan ha passerat ambassaden för att lämna och hämta en väska hos sin släkting Vera Asker. Detta är fortsatt en gåta, men Raouls öde känner vi alla till.

I våra släktalbum finns några bilder från 1948, det näst sista året för Patrik och Karin i Bukarest. Här ses de tillsammans med Folke Bernadotte, som arbetade för Röda Korset och var den som tog flyktingar till Sverige i de vita bussarna. Den Patrik vi ser på bilderna ser både stolt och lättad ut, men sam-

tidigt allvarsam och plikttrogen. Bilderna vittnar också om folkets djupa misär, en misär som fortfarande är slående, om än annorlunda, när man reser genom EU-landet Rumänien i dag.

Det är när jag läser och bläddrar i fotoalbumen som vördnaden och insikten om Patrik och Karins gemensamma gärning djupnar. (Och en längtan att släktforska mer växer inom mig.) Det mod de måste ha uppvisat i så många situationer, lämnade avskurna från omvärlden mitt i krig och osäkerheter, är imponerande och kan endast anas i vår tid.

En särskild tanke går till Karin, som inte bara födde sex (!) söner, utan också genom årtionden som medföljande med all säkerhet var drivande och framgångsrik i att i sin roll främja diplomatiska förbindelser. Patriks diplomatiska kapacitet och skicklighet framträder tydligt genom hans brev till utrikesminister Östen Uddén den 29 augusti 1945 med rubriken ”Ryskt valde i Rumänien (strängt förtroligt)”. Detta är också en högst dagsaktuell bild som ger mig kalla rysningar vid en genomläsning.

Det jag läser är en knivskarp analys som förutser ett svårt politiskt skeende i världshistorien, men likafullt är brännande dagsaktuell. Patrik skriver: ”Men ryssarna har utnyttjat det gångna året väl och arbetat på lång sikt. De äro kanske beredda att vika tillbaka på en eller annan punkt för att undvika konflikt och inför världen kunna posera som medgörliga och raisonabla. Men fara är nog, att de i längden komma att taga hem spelet. Med vördnad, Patrik Reuterswärd.”

Ida Reuterswärd

Ida med familj vid julgranen

Förändringar inom släktföreningen

Avlidna:

Gunilla Mansfield (III) född 1946 avled 2019

Inger Reuterswärd (III) född 1947 avled den 24 april 2024

Gifta:

Ebba Wengström (I) och Jesper Danielsson den 17 augusti 2024.

Födda:

En son, Erik, den 21 april 2023, till Kajsa Björkman (I) och Mark Björnfors

Släktföreningen har 394 registrerade medlemmar.

Ebba bär släktens brudkrona

Meddelande från Stipendienämnden

1 oktober 2024 är sista dag för stipendieansökningar!

Släktföreningen delar varje år ut 8 000 kronor i stipendium till några av de unga inom släkten som satsar på utbildning. Förra året delade vi ut denna summa till sex sökande.

Årets ansökningsblankett finns på vår webbplats (www.reutersward.info). Blanketten är i pdf-format med färdiga fält, så att du kan fylla i den på skärmen, sedan skriva ut, underteckna och posta. Det går givetvis också bra att skriva ut den tomma blanketten och fylla i den för hand.

Sänd din ansökan till
Reuterswärdska släktföreningen,
Stipendienämnden
c/o Christina Reuterswärd
Furunäsvägen 16
181 43 Lidingö
Tel. 073 314 9810
tina@adesso.se

Stipendienämnden består 2024-2026 av
Christina Reuterswärd (III)
Anders Reuterswärd (II)
Lovisa Reuterswärd (I)

REUTERSWÄRDSKA SLÄKTFÖRENINGENS

styrelse 2024-2026

Malcolm Reuterswärd (III) Ordförande	Portalgatan 62 754 18 Uppsala	070 464 6210 malcolm.reutersward@live.se
Viveka Eriksson (I) Sekreterare / Skattmästare	Strandpromenaden 13 192 66 Sollentuna	076 422 12 34 tage.eriksson@telia.com
Anders Reuterswärd (III) Ordinarie ledamot	Ängsviks torpväg 15 184 95 Ljusterö	0732 099 609 anders@reutersward.nu
Patrik O Reuterswärd (I) Ordinarie ledamot	Ekebydalsvägen 2 182 65 Djursholm	076 048 19 35 patrik.reutersward@gmail.com
Mats Reuterswärd (I) Ordinarie ledamot	Moränvägen 7 192 67 Sollentuna	070 244 35 55 mats.reutersward@gmail.com
Wilhelm Reuterswärd (III) Suppleant	Löt Bäddarö Gård 1 749 51 Grillby	070 593 94 14 wreutersward@gmail.com
Staffan Collin (II) Suppleant	Box 4 663 21 Skoghäll	070 760 48 43 staffancollin@hotmail.com
Emma-Li Collin (II) Suppleant	Klövervällsvägen 55 A 187 52 Täby	073 445 53 31 emma-collin@hotmail.com
REVISORER		
Carl Fredrik Reuterswärd (II)	Mänvägen 15, 181 33 Lidingö	0708 44 86 69 carlfredrik.reutersward@abgsc.se
Ebba Wengström (I)	Grindstugegatan 2, 752 57 Uppsala	070 406 23 35 ebba.wengstrom@gmail.com
Helena Reuterswärd (I)	Hasselbackevägen 56, 444 44 Stenungsund	073 759 09 12 helenareutersward@hotmail.com
ARKIVNÄMND		
Erik Reuterswärd (III)	Huvudstagatan 12 171 58 Solna	08-839083
Fredrik Reuterswärd (III)	Polhemsgatan 31, 112 30 Stockholm	073 623 03 03 fredrikbattery-@hotmail.com
STIPENDIENÄMND		
Christina Reuterswärd (III)	Furunäsvägen 16, 181 43 Lidingö,	073 314 9810 tina@adesso.se
Anders Reuterswärd (II)		
Lovisa Reuterswärd (I)		

LÄS BULLETTINEN

– TIDNINGEN

SOM SKRIVS

AV

REUTERSWÄRDARE

FÖR

REUTERSWÄRDARE

